

JOANNA KRUK-LASOCKA

Wydział Nauk Pedagogicznych, Dolnośląska Szkoła Wyższa, Wrocław
e-mail: joanna.kruk-lasocka@dsw.edu.pl; ORCID: 0000-0002-3859-8891

**Adam A. Zych (red.), *Encyklopedia starości,
starzenia się i niepełnosprawności,***

**Stowarzyszenie Thesaurus Silesiae – Skarb Śląski,
Katowice 2017, t. 1, ss. 598; t. 2, ss. 443; t. 3,
ss. 560; t. 4, ss. 320; t. 5, ss. 489**

Opracowanie *Encyklopedii starości, starzenia się i niepełnosprawności* niewątpliwie stanowiło wielkie przedsięwzięcie. Nie znalazłam ani w języku niemieckim, ani w angielskim dzieła, które byłoby tak wyczerpującym przedstawieniem sygnalizowanej w tytule problematyki. Dla przykładu, *Encyclopedia of Aging and Public Health* pod red. Sany Loue i Marthy Sajatovic z 2008 roku jest jednotomowa i dotyczy tylko społeczeństwa amerykańskiego. Recenzowana *Encyklopedia...* obejmuje pięć obszernych tomów. Zostały w niej przedstawione interdyscyplinarne informacje dotyczące zarówno historii prezentowanych zagadnień, jak i teraźniejszości, w której problematyka starości oraz niepełnosprawności ukazywane są w nowej perspekty-

wie, sygnalizowane są również badania nad starością, które wybiegają w przyszłość. Wśród haseł zawartych w encyklopedii znalazły się nawet takie, jak „starość w baśniach, przysłowia, legendach i aforyzmach”. Z drugiej strony można zapoznać się w niej z omówieniem narzędzi pomocnych w rozpoznawaniu stanu funkcjonowania pacjenta i jego potrzeb życiowych. Widać więc interdyscyplinarne podejście Redaktora w kreowaniu zawartości dzieła. W encyklopedii można znaleźć sylwetki wybitnych postaci z całego świata, które były lub są związane z gerontologią, np. Arystoteles, Hipokrates, Paracelsus, czy – przypominany niedawno w filmie *Medicus* (2013) – Awicenna, a ze współczesnych np. Ronald P. Abeles.

Każdy termin opatrzony został tłumaczeniem na języki kongresowe, pod treścią hasła znajdzie czytelnik nazwiska badaczy, na których autor hasła się powołuje. Nowoczesne podejście do problematyki starości zostało zasygnalizowane już w *Przesłaniu* Jerzego Adama Vetulaniego, w którym autor omawia *metody walki ze starzeniem się – pogoń za młodością*, uzasadnia, że *aktywność seksualna hamuje starzenie*, pokazuje *korzystne społeczne aspekty starości*. Redaktor encyklopedii w *Słowie wstępnym* pisze: *Jak dalece zmieniło się współczesne pojmowanie gerontologii, wystarczy przeczytać stosowny artykuł w tej pracy zbiorowej* (t. 1, s. 5).

Zdawać by się mogło, że encyklopedia to dzieło mało interesujące i może jedynie stanowić pomoc przy nieznanym terminów. Otóż nic bardziej mylącego. Wielkość tekstu w poszczególnych hasłach nie jest przez Redaktora ograniczana. Dzięki temu wiele z nich zostało szczegółowo opracowanych, przybierając formę artykułów, polemik, np. hasło *granice starości* zostały opisane w tomie 1 (s. 586–589). W encyklopedii można nawet znaleźć przypowieści, np. historia Tironosa, który został na starość zamieniony w natrętnie ćwierkającego świerszcza. Wiele haseł jest tak interesujących, że można się z zawartymi w nich treściami zapoznać z ciekawości, np. *hipoteza babci* lub *efekt babci* (t. 2, s. 18), *komputer a oczy* (t. 2, s. 129), *lęk przed śmiercią* (t. 2, s. 176–180).

Encyklopedia jest dziełem niezwykłym. Pomijam fakt, że autorami poszczególnych haseł są wybitni specjaliści z krę-

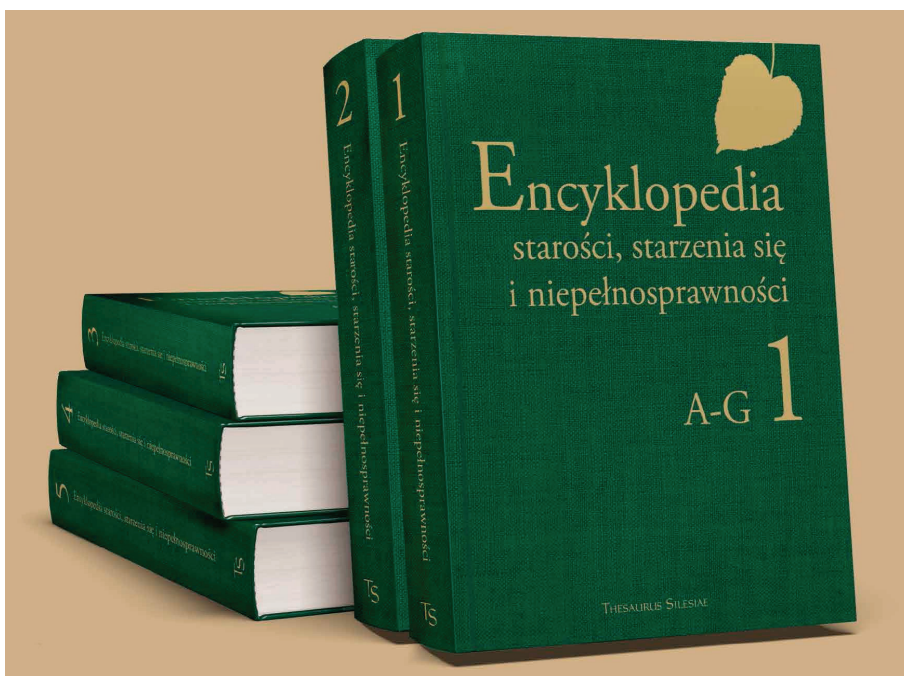
gu nauk medycznych, psychologii, gerontologii, socjologii, pedagogiki oraz pedagogiki specjalnej. Pomijam fakt, że Redaktor zadbał o uwzględnienie w *Encyklopedii* wyników najnowszych badań, realizowanych projektów dotyczących problematyki starości, starzenia się i niepełnosprawności, np. badania nad starością BASE I i BASE II. Jednak dwie kwestie zasługują na szczególne podkreślenie. Pierwszą jest wkład encyklopedii do nauki w dobie wdrażania w Polsce idei *empowermentu* oraz w czasach, gdy granice starości można coraz dalej przesunąć (t. 1, s. 586–589), bo *nie starzeje się ten, kto nie ma na to czasu* (z wypowiedzi Benjamina Franklina, t. 1, s. 586). Wśród omówionych w encyklopedii projektów dotyczących zmiany jakości życia osób w wieku senioralnym, znalazły się: *Projekt Alzheimer's Café*, *Projekt Edu.Care* czy *WOBASZ Senior*. Projekty te pozwalają się zorientować, jaka jest społeczna percepcja starości w dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Szczegółowe omówienie stylów życia w starości (t. 3, s. 522–527) oraz symboliki starości (t. 3, s. 531–535) pokazują nowe znaczenia w postrzeganiu tego okresu życia człowieka. Drugą godną uwagi kwestią jest holistyczna koncepcja niepełnosprawności zawarta we *Wprowadzeniu* Piotra Pawłowskiego. Stanowi ona wnikliwe omówienie perspektyw definiowania niepełnosprawności oraz dwóch głównych paradygmatów. Staje się inspiracją do burzenia stereotypów niepełnosprawności i kreowania nowego miejsca dla osoby niepełnosprawnej.

Recenzowaną *Encyklopedię* przenika głęboko humanistyczne postrzeganie czło-

wieka starego i niepełnosprawnego jako ważnego podmiotu w społeczeństwie pogubionych wartości. Ta wyjątkowa publikacja może służyć pomocą przedstawicielom różnych dyscyplin nauki, poszerzając ich warsztat badawczy, studentom oraz praktykom: pracownikom socjalnym, asystentom rodzinnym i pracownikom słu-

żby zdrowia, opiekunom medycznym pracującym ze starszymi osobami. Będzie także przydatna terapeutom zajęciowym, psychologom i pedagogom, którzy pracują z osobami dotkniętymi niepełnosprawnością.

Joanna Kruk-Lasocka

Źródło: materiały prasowe Wydawcy:
Stowarzyszenie Thesaurus Silesiae – Skarb Śląski w Katowicach